
ليکونکی : بریتس هینز «Brett Heinz» Formularende
منبع او دخپريدو نيټه : ريسپونسيبل ستيت گرفت «23-09-2025»
ژباړنو کي : پوهندوی دوکتور سيدحسام «مل» .

**د جگړې وړاندیز شوی واک ترمپ ته
اجازه ورکولی شي چې له ۶۰ څخه
زیات هیوادونه په نښه کړي**

***Proposed war authorization could allow
Trump to target 60+ countries***

**د AUMF «دپوځي ځواک دکارولو مجوز» یوه 'ډېره پراخه' مسوده کولی شي
ولسمشر ته پراخه آزادي ورکړي چې د 'مخدره توکو ترهگرو' تعقیب کړي**

***An 'insanely broad' draft AUMF could provide the president
with wide latitude to go after supposed 'narco-terrorists'***

د نیویارک تایمز دوروستي راپور له مخې، د مخدره توکو دکار تلوونو پروړاندې د متحده ایالاتو د پوځي ځواک دکارولو د اجازې ورکولو لپاره د وړاندیز یوه مسوده اوس مهال په

کانگریس او سپینه مانی کی روانه ده. که څه هم د دې وړاندیز رسمي بڼه لا تر اوسه نه ده خپره شوې، خو په عامه توګه موجود معلومات ښيي چې دا په لږترلږه 60 هیوادونو کې د متحده ایالاتو د پوځي مداخلې د توجیه کولو لپاره کارول کېدی شي.

د متحده ایالاتو په مشرۍ "د مخدره توکو پر وړاندې جګړه" په تیره میاشت کې په چټکۍ سره زیاته شوې ده: وروسته له هغه چې سپینې مانی د لاتینې امریکا د مخدره توکو کارتلونو پر وړاندې د بریدونو اجازه ورکولو لپاره یو پټ لارښود لاسلیک کړ، متحده ایالاتو په سیمه کې خپل پوځي شتون زیات کړ او د کارابین په نړیوالو اوبو کې د مخدره توکو د قاچاق وړونکو ملکي کښتیبو باندې د وژونکو هوایي بریدونو لړۍ پیل کړه. د بشري حقونو څار دې دا بریدونه "غیرقانوني غیرقانوني وژنې" وبللي.

واشنگټن باید د مخدره توکو پر وړاندې د خپل نوي کمپاین کې څومره لږې لارې شي، دا د ترمپ ادارې د ننه د جنجال سرچینه وه. کله چې د مخدره توکو د پلي کولو ادارې (DEA) د روان کال په پیل کې د سپینې مانی په غونډه کې د مکسیکو په خاوره کې د کارتلونو د برید لپاره د متحده ایالاتو د اردو کارولو وړاندیز وکړ، د دفاع وزارت او نورو ادارو چارواکو د راپورونو له مخې اعتراض وکړ، ځکه چې اجرائوي څانګه د دې کولو لپاره کافي قانوني واک نه درلود.

« د نظامي ځواک کارولو لپاره واک » (AUMF) هغه وسیله ده چې ډیری وختونه نن ورځ د نظامي دښمنیو لپاره قانوني توجیه چمتو کولو لپاره کارول کېږي. د 11/9 بریدونو په ځواب کې د AUMF قانون تصویب شو چې د "ترهګرۍ پر وړاندې نړیوالې جګړې" لپاره بنسټ کېښود چې پکې ډیری شکمن کسان په نښه کول شامل وو چې د 11/9 سره هیڅ تړاو نه درلود. د هغې د خورا پراخې ژبې له امله، د AUMF 2001 له هغه وخت راهیسې لږترلږه 22 هیوادونو کې د نظامي مداخلو توجیه کولو لپاره کارول شوی.

د راپور له مخې د "مخدره توکو ترهګرو" په هدف د نوي AUMF لپاره د استازي کوري ملز (R-Fla) لخوا وړاندې شوی وړاندیز تیره اونۍ په واشنگټن کې خپور شو. ظاهراً د ۲۰۰۱ کال د AUMF په ماډل کې جوړ شوی، د ملز نوي AUMF په ورته ډول پراخ دی: که څه هم دا یوازې پنځه کاله دوام کوي، واک ځانګړي اهداف نه پیژني او هیڅ جغرافیایي محدودیتونه نلري.

تایمز ته په ورکړل شویو نظرونو کې، د هارورډ پروفیسور جیک ګولډسمیت دا وړاندیز د "خورا پراخ" په توګه تشریح کړ، په اصل کې "د بې شمیره هیوادونو، سازمانونو او اشخاصو په وړاندې د خلاصې جګړې واک چې ولسمشر یې د هغې په ساحه کې فکر کولی شي." د AUMF نسخه چې درېپ. ملز ته منسوب شوې ده ولسمشر ته به دا وړتیا ورکړي چې "د هغو هیوادونو، سازمانونو یا اشخاصو په وړاندې ټول اړین او مناسب ځواک وکاروي چې ولسمشر یې د مخدره توکو ترهګر ټاکلي دي"، په شمول هغه کسان چې د مخدره توکو ترهګرو ته تمویل یا ملاتړ چمتو کوي.

د سر کال په پیل کې، سپینې ماڼۍ د لاتین امریکا د مخدره توکو کارتلونو اوږد لیست د ملي "بهرني ترهگر سازمانونو" (FTO) لیست ته اضافه کړ. که څه هم د ملز د AUMF بشپړ متن تایید شوی نه دی، د هغه د راپور شوي وړاندیز لاندې، ولسمشر کولی شي د دې سازمانونو څخه د هر یو په وړاندې د جگړې واک ولري، پرته له دې چې دوی چیرته فعالیت کوي. د مخدره توکو د سوداګرۍ د خورا نړیوال شوي طبیعت او د "مخدره توکو کارتلونو" کې د شاملو کسانو د جنجالي تعریف په پام کې نیولو سره، پدې کې په لسگونو مختلفو هیوادونو کې د متحده ایالاتو نظامي اقدام شامل کېدی شي. د هغه څه پر اساس چې تر دې دمه یې په اړه پېژندل شوي، د ملز وړاندیز به "د اجرايوي قوې په لاسونو کې د دې په اړه د پریکړې کولو لپاره لوی مقدار واک پرېږدي چې د هدف ګرځولو په ساحه کې څوک اشمېري"، الیزابت بیورز وویل، د وینډر پوهنتون د ډیپلویر قانون ښوونځي کې د قانون مرستیال پروفیسور.

د مثال په توګه، د سینالوا کارتل، چې د ترمپ ادارې لخوا په فبروري کې د FTO په توګه نومول شوی، د DEA په وینا "لږ تر لږه په 47 هیوادونو کې" فعالیت کوي. د "سینالوا کارتل او CJNG [د بل مکسیکو کارتل] د بهرنیو پالیسیو" په اړه د پنځو برخو مقالو لړۍ کې، پوهاند واندا فیلیاب براون ځینې هغه هیوادونه لیست کوي چې د سینالوا په فعالیتونو کې دخپل دي: البانیا، آسټرالیا، بلجیم، کیپ ورد، چیلی، چین، کولمبیا، DRC، ایګوادور، فرانسه، جرمني، ګانا، ګیني بساو، ایرلینډ، هند، ایټالیا، مالي، مراکش، موزمبیق، هالنډ، نیوزیلینډ، د مرکزي امریکا "شمالي مثلث" هیوادونه، نیکاراګوا، نایجیریا، پیرو، پرتګال، رومانی، سینیګال، سربیا، سلواکیا، هسپانیه او انګلستان. د سینالوا کارتل فعالیت سره نور هیوادونه بیلیز، کاناډا، کوسټاریکا، ډومینیکن جمهوریت، ګیانا، پاناما او تایلینډ شامل دي.

که چېرې وړاندیز شوی AUMF یوازې د سینالوا کارتل په نښه کړی وای، نو دا په تیوري کې لږ تر لږه په 42 هیوادونو کې د متحده ایالاتو نظامي مداخلې ته اجازه ورکولی شي. مګر دا یوازې د ډیری کارتلونو څخه یو دی چې د ترمپ ادارې لخوا د ترهګریز سازمان په توګه نومول شوی. د CJNG په وړاندې جګړه به ارجنټین، برازیل، پاراګوای، ترکیه، یوروګوای او وینزویلا په لیست کې اضافه کړي. د تیرین ډی اراګوا په څیر کارتلونه په کوسټاریکا کې ثابت شتون لري. په ورته وخت کې، د ترمپ ادارې څو نور هیوادونه د مخدره توکو د لیرد لور لومړیتوب لرونکي لارې په توګه وټاکل، په ځانګړې توګه استدلال وکړ چې زموږ "مرسته" په افغانستان، بولیویا، کولمبیا، میانمار او وینزویلا کې "د متحده ایالاتو د ملي ګټو لپاره حیاتي وه".

په ګډه سره، د وړاندیز شوي AUMF ګډ ځواکونه او د کارتلونو لپاره د ترهګرو نومونه کولی شي د متحده ایالاتو ولسمشر ته اجازه ورکړي چې د امریکا په لویدیځ کې نږدې هر هیواد کې مداخله وکړي. په لفظي ډول، AUMF ممکن حتی د متحده ایالاتو دننه د دښمنیو د توجیه کولو لپاره ناوره ګټه پورته کړي، ځکه چې د ترهګرۍ لخوا ټاکل

شوی MS-13 ډله په لاس انجلس کې رامینځته شوې او په ټوله امریکا کې پراخه عملیات ساتي. په هر صورت، په عمل کې، دا خورا امکان نلري.

بپورز وویل: "په متحده ایالاتو کې د اشخاصو د غیر قضايي هدف ګرځولو په وړاندې لاهم د اساسي قانون محافظتونو بشپړ کوربه شتون لري چې AUMF یوازې له منځه نه وړي." بیا هم، دا فرض کوي چې ولسمشر به د دې محافظتونو اطاعت کولو ته لیبواله وي. هغې زیاته کړه: "د قانونیت په اړه دا ټوله خبرې اترې په بشپړ ډول په هغه څه پورې اړه لري چې د حکومت نورې څانګې، په شمول د محکمو، د داسې سرغړونو په اړه کولو ته لیبواله دي." د متحده ایالاتو چارواکو له اوږدې مودې راهیسې هڅه کړې چې د مخدره توکو پر وړاندې جګړه او د ترهګرۍ پر وړاندې جګړه سره یوځای کولو سره خپل ځواک پراخ کړي، پیری وختونه د اړیکې جوړولو لپاره د "مخدره توکو-ترهګرۍ" متنازع مفکورې څخه کار اخلي. په 2011 کې، DEA ادعا وکړه چې د بهرنیو ترهګرو سازمانونو 39٪ "د مخدره توکو سوداګرۍ سره تائید شوي اړیکې درلودې." له همدې امله دا نوی وړاندیز شوی AUMF په پیرو دودیزو ترهګریزو سازمانونو، لکه القاعده، حزب الله او طالبانو باندې پلي کیدی شي. دا پدې مانا ده چې AUMF کولی شي اضافي واکونه (د پخوانیو AUMFs څخه پورته) متحده ایالاتو ته ورکړي ترڅو په هغو هیوادونو کې ځان شامل کړي چېرې چې دا ډلې فعالیت کوي. په دې لیست کې به احتمالا په افغانستان او پاکستان کې د طالبانو بنسټګر، په لبنان کې د حزب الله بنسټګر، او د هغو هیوادونو اوږد لیست شامل وي چې د متحده ایالاتو حکومت یې د القاعدې سره د تړاو لرونکو لګوټی دی: الجزایر، بورکینا فاسو، ایران، عراق، لیبیا، مالي، سومالیا، سوریه او یمن.

امریکا هم له اوږدې مودې راهیسې د کولمبیا ملي آزادۍ پوځ (ELN) د مخدره توکو قاچاق تورن کړی دی. د ELN او د کولمبیا حکومت ترمنځ په خبرو اترو کې د کیوبا د بنسټګر له امله، واشنگټن د ټاپو هیواد د "د ترهګرۍ د دولت ملاتړ کونکي" په توګه د طبقه بندي کولو باندې ټینګار کړی دی. په دې توګه، سپینه ماڼۍ کولی شي په تیوري کې توګه دا وړاندیز شوی AUMF په کیوبا کې د نظامي دښمنیو کې د بنسټګر لپاره وکاروي. په ورته ډول، د وینزویلا د حکومت مشرتابه د "لمرونو کارټل" سره د تړلو لپاره د متحده ایالاتو هڅې کولی شي د وینزویلا د پوځ په وړاندې د جګړې لپاره وکارول شي، نه یوازې هغه کارټلونه چې ادعا کېږي په هیواد کې فعالیت کوي.

د وړاندیز شوي AUMF د دې ټولو احتمالي غوښتنلیکونو سره یوځای کول، دا قانون به د سپینې ماڼۍ لپاره د 60 څخه زیاتو هیوادونو کې د یرغلیزو نظامي فعالیتونو کې د بنسټګر لپاره توجیحات رامینځته کړي. پداسې حال کې چې اوس مهال داسې هیڅ نښه نشته چې کانګرس لیبواله دی چې د نظامي ځواک یو خورا پراخ واک تصویب کړي، یوازې پریردئ، که چېرې دا قانون شي، دا به د متحده ایالاتو په تاریخ کې دوه لویې پالیسي ناکامۍ - د مخدره توکو پر وړاندې جګړه او د ترهګرۍ پر وړاندې جګړه - په بشپړ ډول په یوه واحد مفهوم کې مدغم کړي چې کولی شي په ټوله لویدیځ نیمه کره او هاخوا کې وسله واله شخړه پراخه کړي.

خوکرښی ددی مقالی دلیکونکی په اړین :

بریت هینز بریت هینز په واشنگتن ډی سی کی میشته سیا سی خپرونکی او لیکوال دی. هغه د امریکایی ملگرو خدماتو کمیټی کی د اقتصادي او اقلیم عدالت لپاره د نړیوال پالیسی همغږي کونکی دی.

په درناوی «23-09-2025»

.....